

ԳԵԿՈՐԳ ԶԱՅՐՅԱՆ

ՀԱՅԴԵՏԿՐԱՏ

891.99

14623

Z-30

Zuypjand 9.

15

Eppel

ԳԵՎՈՐԳ ՀԱՅՐՅԱՆ

891.99

2-30

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1961 թ.

Ի Մ Ե Ր Գ Ը

~~14.623~~

8095

Հ Ա Յ Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ԵՐԵՎԱՆ

1946

ՇԱՊԻԿԸ ԵՎ ԳԼԽԱՇԱՊԻԿԸ
ՀՈՎՀ. ՇԱՎԱՐՇԻ

ГЕВОРТ АИРЯН
МОЯ ПЕСНЯ

(на армянском языке)
Армгиз, Ереван, 1946

ԿԱՐՈՏԻ ԵՐԳԵՐ

Ն Ա Մ Ա Կ

*Քրոջ՝ ՏԶ-րդ Թամանյան դեվիզիայի բժշկական
ծառայության լեյտենանտ էմմային.*

Իմ անուշ փուլիկ, քանկագին էմմա,
Քո՛նոր նամակը կառդացի սիրով
Եվ որոշեցի նսեկ հենց էհիմա
Նրան պատասխան գրել հանգերով:

Դու նեղացած ես՝ ինձանից կեկին,
Ու նախատում ես, որ ուշ եմ գրում.
— «Միթե արժանի չեմ քո նամակին,
Աստ, խնդրում եմ, ինչո՞ւ ես լռում»:

Ես սիրե եմ տալիս.— դու մի՛ լա, մայրիկ,
Կգա նա շուտով, շուտով կգա տուն,
Դու լոկ աղջիկ չես սվել աշխարհին,
Այլ նաև մարտիկ— այս ահեղ մարտում:

Եվ ժպտում է նա արցունքի միջից,
Սրբում աչքերը, լցված կարոտով,
Ու պայծառանում, ինչպես որ այս քինջ
Փառունքի օրը՝ անձրևից հետո:

— «Էլ չեմ լա, որդի՛, քե նամակ գրես,
Իմ օրհնությունը հաղորդիր նրան,
Ասա՛, կարոտից քո հալվում եմ ես,
Բայց դեռ ուժ ունեմ ու կղիմանամ»:

Քեզ ծնել էր նա, որ դու մայր դառնաս,
Բերես աշխարհին անգին զավակներ,
Ու ձգես միտք վեր, չմնաս անմաս
Ա՛յն ամենից ինչ կյանքն է պարզեւել...

Բայց պատերազմը ամպի պես անանց
Իջավ ու պատեց հանապարհը քո,
Քո երազանքը անկասար մնաց,
Քո հոգին վառվեց մի նոր կրակով:

Եվ դեռ նեւեցիր դու գրիչ ու գիրք,
Սուր առար, ելար քեզամու դեմ մեր.
Ասի՛ր— քեզ համար, մեր վեհ Հայրենիք,
Իմ կյանքը անա քերել եմ նվեր:

Երբ պատերազմը վերջանա մի օր՝
Քո գիրկը կըզամ հայրենի իմ տուն,
Ու լացաբարով աչքերում իմ մոր
Կռողա կյանքի յայիսը խնդուն...

Եվ առունները տնոււ կխոսեն,
Զեփյուռը սառից կիջնի նազամբով.
Հոգիս համառիված կառնուով վսեմ,
Ես տուն կթոչեմ ծանոթ համփեփով:

Ինձ կըողջունեն, ինչպես երազում,
Մեր պարտեզները—իմ կառնն աննազ.
Եվ կեռասներն կօրորվի նազուն՝
Սիրունուս պահած իր շվաֆի տակ...

Իսկ եթե հանկարծ ընկնեմ այս կովում,
Եվ զնդակ մի շար՝ իմ սիրտը խոցի,
Լացե՛մ, ողբացե՛մ, հանդեր ու առու,
Թող ձեր արցունքով իմ հողը քացվի:

Բայց լացաբարով աչքերում իմ մոր,
Թող կյանքը նորից բոցկլտա աննիմջ,
Նա բող հավասա, որ կգա մի օր
Իր ուղիքն կովի, կրակի միջից...

Հավիներ նորից կգա՞ն երամով,
 Ո՞րք նրանցից կիջնի մեր ծառին,
 Որն առաջինն իր ոսկե քերանով
 Կբերի լուրք իմ սիրեցյալի:»

Դո՞ւցե կախով մի երգե հաղցաբառ,
 Կամ կռունկ, որ զա պիտ հեռուներից.
 Օ՛, ո՛չ, եւ լուրք անուշիկ իմ յար,
 Ես պիտի լսեմ արծիւի բերանից:

Քանզի իմ յարն էլ արծիւ է անան,
 Որ սավառնում է լուրք երկններում,
 Իջնում ռանքի պես քցւած: Վրա,
 Եվ նրան սարսափ ու մահ է բերում:

Ու գիտեմ կգա մի օր լրաբեր—
 Արծիւ մի, կիջնի մեր դռան ծառին,
 Կասի, դուրս արի՛, ես լուր եմ բերել
 Կովից տուն դարձող եւ արծիւ յարից...

Կռվի եւն նեւսում մեր քաջերն անթիվ՝
Նրանց արեւում վրեժն է խոսում:

...Ու երբ կորնում եմ նորից սեղանիս,
Եվ հորինում եմ կրկին երգ մի նոր,
Ուզում եմ դառնա նա ուղեղանի
Իմ հայրենիքի վերին արնածուր...

Ուզում եմ պայքի նա, ինչպես ալան.
Ու նենգ բռնամու համար մահ բերի,
Որ շուտ գա վայրկյանն այն նվիրական,
Աւստահն է արար սպառում ուրիւն...

Եվ գալիս է նա հայրով մերկուն,
Օծված մայիսյան արեւով անմար:
— Ողջո՛ւյն եեզ, մեր գոռ ժառերի զարուն,
Եվ եեզ՝ հաղթուրյան ոսկեվառ ամառ...

1944 թ.

Ու մենք լողում ենք ծովում աներեր,
Փորոքի միջով սլանում հեռուն,—
Դեպի խնդության լուսառող ափեր,
Դեպի վառ գառուն:

Եվ որքան նավքն իմ հեռուն է լողում,
Արագածն այնքան քվում է մոտիկ,
Սիրքս համակվում հանույի դողով,
Կապում հաղորդյան ոսկեվառ գոտին:

1943 թ.

Թե Արգուսի պես ես հարյուր աչքեր,
Թե հարյուր աչքեր ես ունենայի...
Իմ սիրո՞ւ համար, օ՛, դա էլ ֆիչե՞ր,
Իմ սիրուն՝ հազուրդ չի՛ք ամենեկին:

Նայում եմ ես քեզ, հարազա՛ս իմ մայր,
Դու իմ հայրենիք, ազատ ու խնդուն,
Քե՛զ, որ սվեցիր ինձ կյանք ու ճար,
Դու երգի օվկիան, անեզր ու անհուն.
Ու հազար աչքեր երե ունենամ,
Կնայեմ ես քեզ ու չեմ հագեցնա:

Ե Ր Ա Ջ

Երազիս մեջ ես այս գիշեր
 Անապատ մի տեսա—անծայր...
 Տեսա տառակ, տեսա փեշ
 Ու փեշում վարդ մի պայծառ:
 Երբ փորձեցի վարդը պոկել՝
 Փուռ ու տառակ իմ դեմս ելան.—
 — Ո՛վ անխիղճ մարդ, ինչ ես եկել,
 Ինչո՞ւ ես դու պոկում եմ:
 Զե՞ք որ ես այս անապատի
 Զարդն է միակ, շունչն ու հոգին,
 Ուզում ես մեզ վիճար պատի՛,
 Մեզ մի քողեր առանց վարդի...
 Ի՞նչ եմ սակայն տառակ ու փուռ,
 Բազկի հանդեպ կայծակնածին,
 Ես պոկեցի վարդն այդ քնուռ,
 Եվ խփեցի իմ հուր կրճին:
 Եվ ես ժպտաց նրբին ու հեղ,
 Աղքատ պես բարակիրան...
 — Վարդն այդ ինչքան նման է ռեզ,
 Զնախարհիկ իմ սիրելիս...

1940 թ.

Ու գսա քեզ, որ կարոսով
Փնտրում էի մի այլ տեղ,
Անա իմ դեմ սիրո մի ծով,
Երջանկության մի հեղեղ:

— Սիրք մարդու բերդ չի ամուր,
Թե՛ որ անես զինաքափ.
Գես չի քեկուզ, ելած փրփուր,
Որ կամրջես անցնես ափ:

Երբ չի հանձնվում նա կամովին,
Չես նգանի դու ուժով...
Նա նման է երկնի մովին,
Իր մերք ջինջ է, մերք մուժոս:

Լ ՈՒ Ս Ի Ն Ը

(Ս.դժկա երգը, նմանություն)

Երազի մեջ տեսա ես
 Լուսնի գունդը լուսերես,
 Զրեբի մեջ ծիծաղուն՝
 Լող էր տալիս ու խաղում:
 Իսկ ես, իսկ ես խենթաբար
 Զրեբի մեջ այդ վարար
 Ուզում էի իմ ձեռքով,
 Հանամներով ու երգով
 Որսալ նրան, կարողին
 Սեղմել, հպել իմ կրծքին:
 Բայց փախչում էր նա հեռու
 Լույսն աչքերիս բևեռում:
 Նա հոգնաբեկ, հուսախաբ.
 Լուռ նայեցի դեպի ամփ..
 Գեսի ամփին այդ խաղաղ
 Կանգամած էր հուր մի տղա...
 Նայեց նա ինձ ու ժպտաց,
 Խոսեց հետո արտաբաց.—
 — Սիրուն աղջիկ, կապուտաչ,
 Ճյուղի մի դալար ու կանաչ,
 Արևի հուր դու անեղ,
 Ի՞նչ ես փնտրում ջրի մեջ:
 Դու չես գտնի, գուր է, գուր,

I

— Գնաս բարով, իմ անգին
Հայրենիքի դու զինվոր,
Երկաթա լինի եո հոգին
Ու եո սերը լինի խոր:

Կտուկ լինի սուրբ եո,
Քո զնդակը՝ անվրէպ...
Թե որ կռիվ լինի գոռ՝
Չնահանջես դու երբեք:

Եղիր խիզախ, եղիր բաջ,
Թշնամու դեմ նենգ ու բիւր,
Հիշիր, որ կա կապուտաշ
Մի աղջկա սիրող սիրս:

II

— Մնաս բարով, իմ անգին
Հայրենիքի դու զինվոր.
Գնում եմ ես, իմ հոգին
Քո սիրով է լցված խոր:

Կդառնամ ես նորից ես,
Երբ որ տարին լրանա...
Տանում եմ եո սերն ինձ հետ,
Քեզ երբեք չեմ մոռանա:

Մ Ի Ի Ս Պ Ս, Ն Ո Ի Հ Ո Ի

Զմեցի ողջ գիշեր
Ձեր կարոտից լայն ու խոր,
Իսպանական սև աչեր,
Իմ արեներ լուսավոր:

Տեսա ես ձեզ իմ երկրում,—
Հողի վրա մեք ազատ,
Ուր աշխատանքն է բերկրում՝
Մտերիմ ու հարազատ:

Ուր որ հեռվ պայքարի
Ու խնդուքյամք անհասակ,
Լցված է մարդն իմ երկրի,
Սյգը նրա կրծքի տակ:

Դուք պատմեցիք ինձ հուշեր
Զմեռնող ու չմարող,
Զմեցի ողջ գիշեր
Ձեր կարոտից լայն ու խոր:

Հնչում է իմ ականջում
Նրի սալյուն, կոփի կանչ,
Գնդացիքն է շառաչում...
Մանկան աղես, մոր հառաչ:

Եվ այդ պահին լույսն ինչպես
Գիշերվա սև խավարում,

Իսկ քո Երկրում ճեռավոր
Պատերազմ է ու ավեր,
Ծովն է արյան անավոր,
Եվ մերկություն, ու դավեր .

Հյուս էիր դու եկել մե՜ ,
Չկար հիմա դու կրկին.
Չեմ մոռանա սակայն լեզ.
Իսպանուհի իմ անգին:

Նավը նորից լեզ սարավ
Հայրենիք քո ճեռու.
Դու գնացիր խանդավառ
Կամֆո մարտում կոելու:

Եվ կովելու նորից-նոր
Հողի համար քո երկրի,
Որ գյուղերում բյուրավոր
Սուրբ աշխատանք բերկրի:

Որ արևը շողա՝ շեկ,
Արյան, լացի փոխաբեն,
Եվ թեմամիս արնաներկ
Մզվի ձեր մեծ հողից դեն:

Քանի, քանի աղջիկներ
Եվ լուսաբի՛բ, և արի,
Քեզ պես խիզախ, անվեհեր
Ելել են մեծ պայքարի:

ԽԱՌՆ ԵՐԳԵՐ

ԱՆՄԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Միայն ժողովուրդն է անմահ...

Ս Տ Ա Լ Ի Ն

Հողմեր անցան, հրդեհ ու բոց ու կայծակներ շողացին,
Ժողովուրդը մնաց անխոց, հեծած ահեղ Դավթի ձին:

Ժողովուրդն է միայն անմահ, և ամեն ինչ անցողիկ,
Փոքրիկի դեմ կուրծքը վահան, ոտքը ամուր մայր հողին:

Նա կերտեց իր Դավթին հզոր, ինքը Դավիթ հաղթադեմ,
Կովի մսած գիւեւր ու զօր բռնության ու չարի դեմ:

Ժողովուրդը մնաց նորից իր փերությանք մեծանուն,
Որպես մի այգ շոկոլադից, որպես կանաչ մի գարուն:

Ք Ս Ա Ն Վ Ե Յ Ի Ն

Эта песня писана в вашу честь!

Эта песня о вас, двадцать шесть!

Н. АСЕЕВ

Հուզվում է դեռ ծովը Կասպյան ու գործ ավերն իր
 ֆերում,

երբ հիշում է սիրը ճենգ՝ առնան այն սև գիշերում:

Քանի՜ պայծառ աստղեր հանգան, քանի՜ անուն արեան,
 Իրերի մեջ այն անազան քանի՜ կաղնի ընկավ վառ:

Թայց անհար մնաց նորից հողմերի դեմ անավոր,
 Երբին ելավ ռոկոպից, լույսով լցվեց դառն ու ձոր:

Ու Կասպիական ջրերի պես, ջրերի պես անհասակ,
 Երջանկությամբ մի լուսերես մտավ լամբի կրծքի տակ...

Ու կարոտի նման անծիր, երգի նման լռակերպ,
 Հիշատակը Քասպկեյի մեր սրտերում մնաց վառ:

Եվ Կասպիական ծովն է հուզվում ու գործ ավերն իր
 ֆերում,

երբ հիշում է սիրը ճենգ՝ առնան այն սև գիշերում...

1938 թ.

Թող կրկին ոռնա հողմը վայրենի,
Եվ դուրս ու անհառ քող կորչեն միգում:
Դու հաղթե ես որման հո'ղ իմ հայրենի,
Հարազատ երկիր,—հայրենական տուն...

1940 թ.

Գարեան երկնի նման ասղահույլ՝
Զինջ իմ մանկությունն որ հիմա չկաս,
Անցար քոչունի պես լուսափեճուր,
Հայացի նման այն պարզ աղջկա:

Անցար, չես դառնա՛, չե՛ս դառնա նորեն,
Ինչպես չի դառնա գեղական արձակած,
Իմ չնախարհիկ մանկությունն օրեր,
Նրա՞ց հեռավոր, դուր հավե՛՛ս անդարձ ..

1939 թ.

ՄՍՅԻՍԵՍ.Կ. Ա.Ռ.Ս.Վ.ՈՏԷ

Այս առափոս, ինչ արևոս օր է բացվել,
Ու ձայնում են մասադ ծիլեր, սերև ու ծառ.
Իսկ դու, երկիր, ցողաջրի մեջ լվացվել,
Նայում ես մեզ այնքան անուշ, այնքան պայծառ:

Ինչո՞վ գնեմ քո աչքերի կրակն անմար,
Ա՛խ, հասուման ես ինչպիսի ասեմ խոսքեր...
— Թեղա՛, երկիր, ու շողողա շողով անմար,
Ու ներարկիր իմ հոգու մեջ նոր խնդր ու սեր:

Երդ վում եմ քեզ, ով հայրենիք իմ լուսազես,
Նվ իմ երդմանն՝ արև՝ քող լինի վկա,
Կյանքս կսամ հողիդ համար ամեն մի բիզ
Հասուցումի անեղագոռ ժամք թե գա...

Կյանքս կսամ քո գետերի ալիքներին,
Որ միշտ հոսեն, որ միշտ զնգան և դողանջեն,
Տանեն նրանց համբավք քո՝ գալիքներին,
Սերունդներին՝ որ մեզ հիշեն, որ մեզ կանչեն:

Նախանձում եմ քեզ, ո՞վ գալիք քաղաքացի,
Որ մեր ցանած արքր առաջ պիտի հնձես...
Բայց ո՞վ գիտե, արդյոք դու մեզ չես նախանձի,
Որ քեզ համար չենք խնայել մեր կյանքը կեզ...

Նվ դեռ նորից ի՞նչ արևոս օր կբացվի,
Ինչքան ծառեր պիտի ծաղկեն, գան ու գնան,
Սակայն ինչ որ արել ենք մենք՝ զուր չի՝ անցնի,
Այս մայիսյան առափոսն է վկա դրան:

Արի՛, սարերը բարձրանան մեր սեզ,
Գնան դառները մեր համայնավար,
Ուր հասկ կա, ծաղիկ և պարտեզ ու հերի,
Ուր կյանքն է գարուն և արևն անմառ:

Տես՝ քե լինչով է ապրում ու շնչում,—
Ժողովուրդն ազատ և սեղծագործ...
Արի, բանաստեղծ, այդ նա է կանչում՝
Սրտում կառնաի հրեղեն մի բոց:

...Եվ օրջեցի ես այս խորունկ ձորում,
Ես դառն ու այգի սվի ոսնասակ:
Ապրում ես պոեզ, շողում ամենուր,
Ո՛վ դու մեր երգի չֆնաղ առեգակ...

1939 թ.

Ունէր յորը քաջ կտրիւններ,
Յոր առյուծներ անկուրն,
Բանում էին մինչ ուռ գիւեր,
Ու գիւերով գալիս տուն:
Ու հոր առաջ՝ խոնարհ ու հեզ,
Եվ անբաժան իրարից.
Ապրում էին մեկտեղ այդպէս,
Մեկտեղ խնդում ու լալիս:
Ապրում էին նրանք այդպէս,
Զոգոված նիրով բոցավառ,
Ու անխորհակ լեռների պէս
Պաշտպան կանգնում միշտ իրար:
Սակայն մի օր հոգին մեկի
Սողաց հանկարծ չար մի դէ,—
Ավագ որդին —մեծն ամենքի
Հոր դեմ բացեց սիրտը սև:
Ասաց.— հայրիկ, բա՛վ է, հերի՛՛հ,
Վեր կաց տուր ինձ վայ-բաժին,
Մենակ կանեմ իմ ցանկն ու հերի,
Վստահ բազկի իմ ուժին:
Հայրը լսեց ու բարկացավ,
Ու մոնչաց կասադի.
Զգաց սրտում անհուն մի ցավ
Եվ խռսեց խենք տղին:
Սակայն ոչինչ չօգնեց նրան,—
Ո՛չ բարկութիւն, ո՛չ խռս,

Օ՛, դու՛ քաջեր, իմ որդիներ,
Ձեզ եմ դիմում ահա ես.
Սիրում եմ դու՛ն ձեր հորք ծեր,
Թե խաբում եմ ինձ այնպես...
«Հայրիկ, ինչ՞որ կուզես ասան,
Թեկուզ հանձնիր մեզ մահին,
Մենք քո մեջին կանգնած մի սար
Անխորհակ ու ամենի...»

Ու ի՛նչքան լսեց որդիներին՝
Տրտիկեց քիչսր ուժգին
Ու դիմելով նրանց նորից
Այսպես ասաց ամենին։—

— Կսրե՛մ ծառից՝ յոթը, դալար
ձյուն, կապեցե՛մ, խուրձ արե՛մ,
Հարկավոր է դա՞ն ինձ՝ համար,
Դե, գնացե՛մ, շուտ էրե՛մ։

Եվ՝ գնացին ու բերեցին
Մի խուրձ դալար՝ նյութերի.
Ու հոր՝ դիմաց լուռ՝ շարվեցին
Նման խոնարհ հարսների...

Հայրք նայեց՝ զավակներին
Եվ ծիծաղեց ինքնագոհ.

— Հայրիկ, ասան, մենք քո գերին,
Մենք լսում ենք խոսք քո։

Ու հայրն ասաց նրանց,— գիտե՛մ,
Դու՛ն հզոր եմ, քաջարի՛,

Ձկա՞ր գելե՛մ ձեր՝ բազկի դեմ,
Ձեր ուժի դեմ վիթխարի։

Եվ դու, ով իմ ազնիվ քաջեր,
Թե անբաժան լինեմ միտք,
Սիրեմ իրար անկեղծ ու ջերմ,
Կապրեմ երկար ու անվիտ:
Ու կհնչի ձեր երգը վեհ,
Կսարածվի ամենուր,
Ու չի դողա ոսոխի դեմ
Ձեր բազուկը հաղթական:
Բայց անջանման քե չար մի դե
Ողորդ ձեր սիրտն աներկյուղ,
Ձեզ կհզմեն, ձեզ կջարդեն,
Ինչպես խոճիգ զատած նուղ...

1944 թ.

Խոսում է արքան, պատմում, ծիծաղում,
Խոսում քաջության, վրեժի մասին.
Եվ ուրախության ժպիտ է խաղում
Նրա դժնական ու խիստ երեսին:

Որեղից որեղ խոսք շուտ եկավ
Այն հովվի՞ մասին—և աղբա՞ս, և խեղ՞ն,
Որ՞նունի ժպտուն աչքեր լուսավառ—
Եվ իմաստունի համբավ մարդկանց մեջ:

Նա ասում է հոտն առավոտ ծեղին
Դեպի սարերը՝ արձակի՞ն աղբա՞ս,
Եվ քաղցր հնչյունը նրա երգերի՝
Վեհ բնությունն է լսում հարազատ:

Թեպե՞տաղբաս է, չունի ապարանք,
Բայց ունի խելոք, իմաստուն գլուխ,
Ու կարող է նա քոչչով արագ
Թափանցել մեֆի հասակը խորունկ:

«Արքան՝ այդ հովվին տեսնել է ուզում...»
Ու ծառաները քուտն չորս^աբուր,
Եվ արհայի դեմ ինչպես երազում
Հովվին է կանգնել շվար ու մուր:

Եվ պահ մի արքան նայում է նրան
Ու մի շվին է խելոյն արձակում.
— «Իմ երեխ հարցին թե քառ պատասխան՝
Ես քեզ կպահեմ իմ ապարանքում»:

— Գնանք, պատանի,— ասաց գոռ արքան,
Քո խելքը թանկ է բոլոր գանձերից։
Մինչդեռ արքայի ծառաներն հանկարծ
Սուր երջացին քունոտ նախանձից։

Ու գոռ արքայի խոսքին հակառակ՝
Հնչեց պատանու ձայնը գվարբուն.
— Ինձ պեսք չեն, արքա, ոչ գանձ, ոչ դոյակ,
Եվ այնչեղ չէ որ կա նեմարսուրյուն։

— Թողեք ինձ մենակ գրկում սարերի,
Թողեք, որ հնչի իմ երգն անկապանք,
Իմ հոգին երբեք չի լինի գերի,
Ինձ պեսք չեն, արքա, գանձ ու ապարանք։

Այնժամ մորեչաց արքան մոլուցնով,
Ու նայեց հովվին օձի տեսք առած.
— «Դիսասե՛լ նրան քրի մի զարկով,
Ու լեզր գցել շների առաջ»։

Ու ծառաները հլու արքային,
Առաջ վազեցին դիվահարի պես
Ու գլխասեցին իմաստուն հովվին՝
Դաժան արքայի աչքերին ի տես։

1938 թ.

Եվ Սոֆոկլեսը, ու խոխոս ու վես,
Մսել է երգի վեհ մրցահանդես:

Եվ էվրիպիդը, և Սաֆոն, գվարք
Բացված հունական երկնին աստղազարդ:

2

Պաստում է լեզենդն հեռավոր ու հին
Թե ապրել է մի բանաստեղծունի:

Ապրել է, շնչել, գրել է երգեր,
Եվ կյանք է երգել, և՛ քախիծ, և՛ սեր:

Սիրսն է դրել նա երգերում իր սափ,
Ու կյանքը սիրել կարոտով անհագ:

Չմնալ է եղել, եղել է նա հեզ,
Կիզել է սրսեր ժպիտով իր կեզ:

Եվ կախարդվել է նա ժպիտով
Ալկե պոեսի սիրքը սիրաքով:

Ու ձեռն դողողոջ, լուռ ու սիրակեզ
Մոտ է եկել նա ու խոսել այսպես:—

— Սաֆոն, ոսկեմազ, մափուր ու անգին,
Քո պայծառ սերն է այրում իմ հոգին:

Ուզում եմ վաղուց խոսել ես քեզ հետ,
Բայց ես է պահում ամորաճես խենք:

Ու նահանջել է Ալկեյը երկչոս,
Սրտում ամորաճեք, և խանդ, և կարոտ:

Երգել սիրածի գլուխը զանգուր,
Անգիւն հայացի հուրը բորբոսուն:

Չի սիրել սակայն բանաստեղծութուն
Լեռնապարածն սիրքս պատանու:

Ու պատմում է մեզ լեզենդը այդ հին,
Թե վեսացել է բանաստեղծունին:

Եվ մի սև գիշեր՝ խավարի մեջ լուռ՝
Հանել է վնիռ մի մահասարսուռ:

Հետո խոսքեր է ասել բաժանման՝
Քայլելով քեզի սառը գերեզման:

— Մնացե՛ք բարով, հարազատ իմ տուն,
Հայրենի իմ հող, չհնաղ բնություն:

Լեռներ վեհանիւս, դաշտեր ու անտառ,
Երգիս դուր կրակ սվեցի՛ք անմար:

Օ, մնաս բարով, բարի ամուսին,
Տանջեցի ես քեզ, եղա ես անսիրտ:

Ների՛ր, ես քեզ վաս բան չկամեցա,
Քեզ միայն սիրել չկարողացա:

Իմ անուշ փայրեր, մի նախասե՛ք ինձ,
Չե՛ր սերն հսակ է երկնային ձյունից:

Թող հնչի ձեր երգն, թող հնչի կրկին,
Աւխարհն ունկնդիր լինի ձեր երգին:

Թափելով առատ արժաստումն իր ջինջ,
Մոտեցել է իր աղջրկա մահնին:

Բայց հավաքեցի ուժերս բոլոր՝
Եվ հանգիստ առաւ իմ հոգին խոռով

Սիրեցի ես մի ուրիշ աղջկա,
Եվ սիրեց. նա ինձ ու մէք սերը կա:

Եբբ երգ եմ գրում անա նորից-նոր,
Դու ձայնում ես ինձ այն դաշերից խոր:

Սամն, դու երգի չֆնաղ քաղունի,
Նայիր մի վայրկյան դաշերից քո հին:

Ինչքան եմ հոսել վարարած ջրեր,
Տեո, ուր է հասել այսօր կյանքը մեր:

Եղել եմ կործան հազար քաղ ու գահ,
Սակայն քո երգի ապարանքը կա:

1938 թ.

Խլել է ուզում ինչ կա վեճ ու վեճ,
Խմել է ուզում մեր վոլգան վարար,
Ու մեր արյունը, խնդուրյունը—հար:
Ամեն մի հաղամ ու ամեն մի տուն,
Որ շինել ենք մենք պայմարով անդու,
Ինչ մերն է եղել դարերից ի վեր,
Ուզում է խլել ու դարձնել ավեր:
Ու ինչ որ կյանքից քեզ բանկ է եղել,
Մի՞թե բռնամու համար ես պահել,
Եթե եռ գլխին կայծակն է փայլում,
Մի՞թե աշխարհի մահը չի նայում:
Ավելի բարձր, օ՛ր, չկա ոչինչ,
Քան հայրենիքը,—նրա սերը ջինջ.
Չեմք հավասարիմ խփելու պահին
Ձի դողա, որքան ունա բռնամիտ:
Եվ թիզը ամեն մի կտոր հողի—
Քո արյունն է դա, քրտնեք—աղի:
Ձե՛ որ երկաթե նանապարհներով
Կյանքն է կարկաչում, վազում խայտալով:
Այնտեղ ուր հսկա ծիսանն է ծխում,
Դա երկրի սիրտն է ապրում, ծիծաղում:
Այնտեղ ուր երկրի ընդերքն է խուժել,
Քո երկրի մարդն է հզոր և ուժեղ,
Լայնանիս, կանաչ հանդերը բուլօ՛ր՝
Պտուղն է ձեռքի մեր աշխատավոր:
Դա խնդուրյունն է եռ խաղաղ կյանքի,
Քո երջանկություն, եռ աշխատանքի:

Մեր ազատ երկրի գազակներ խնդուն,
Նայեցե՛ք կռվին՝ ծխացող հեռվում,
Քաղաքներն՝ այնտեղ մեր շեն ու խաղաղ,
Տրորում՝ է դեռ բեռամբն խառնալիս:
Մեռնում են հիմա մանուկներն անմեղ,
Խավարն է չափել ու սուգ է այնտեղ:
Մայրն է աղերսում— փրկեցե՛ք որդու ...
Լալիս են կանայք, հառաչում անհույս:
Ի՞նչպես պաշտպանել վե՛հ պատիվը մեր,
Որ բեռամբն է ուզում կոխոսել:
Մեր արտերի՝ մեջ վե՛ծ ժի՛հրդեն,
Մի՞թե կարող են համբերել էլի:
Արդար հասուցման ժամն է, օ՛ր, ելի՛ր:
Ապրում է, որդի՛, մեր փառքը վե՛ժ,
Մեր իրավունքը սուրբ ու հավիճյան,
Չեն ջնջվի նրա գրեթե ոսկի,
Չի ծածկվի մեռվ մահի՛, ծերությա՛ն:
Ով որ հոգնություն չգիտի բնավ,
Նա բեռամու գե՛մ հաղթող կմնա:
Հի՛շի՛ր, վախկոտին չկա փրկություն,
Չկա փրկություն և մորթապաշին,
Որքան հավի պես քա՛նքվի բժուհում,
Այնքան նա իրեն բույլ կզգա կրկին:
Օ՛ր, որդիս, երբեք մի լինիր վախկոտ,
Երբեք մի բմայիր այդ գավից բունոտ:
Մի՞թե կարող է օգնել իր երկրին,
Ազատվել կռվի անեղ գի՛ւերին,

Ս Պ Ա. Ն ԻՐ Ն Բ Ա. Ն
(Կոստանցին Սիմոնովից)

Թե քեզ համար տունդ է քանկ,
Ուր ոռւսն է քեզ սնել,
Գերանակապ հարկի սակ
Օրոցի մեջ օրորել,
Թե որ քանկ են քեզ քո սան
Ամեն անկյուն, ամեն պատ,
Ու հասակը պապական
Քո հոր ձեռքով կառուցած:
Թե սիրում ես քո այգին
Արևոս ու խնդագին.
Եվ սովորում լուսնու
Պապիդ սեղանը բողած
Թե չես ուզում բարենու
Չեմք բնկնի կասաղած,
Գերմանացին գերի քեզ,
Ու սեղանին քո բազմի.
Թե դու մոռ սիրում ես,
Նրա սված չկարն ազնիվ.
Թե չես չուզում քեզման
Նրան ստուկ դարձնի,
Տանջի՛, ձեռքի. անարգի,
Շորի սեղ չլաք հազցնի
Եվ նայն նրբին ձեռքերով,
Որոցով քեզ բարուրել
Եվ օրորոց է դրել,

Գրկեն նրան, անարգեն:
Բաժին դառնա շներին
Այն ինչ սուրբ է մեզ համար.
Ինչ փայլել է քո գլխին —
Արեգակի պես անմար:
Թե չես յուզում քեզամուն
Տալ քո տունը, մայր ու կին,
Որ նա այրի, տա քամուն,
Ինչ մեզ քանկ է ու անգին:
Նրան ոչ ոք չի փրկի,
Եթե ինքդ չփրկես:
Քանի դեռ կա քեզամին,
Ու քանի դեռ չես խփել
Սիրուդ մասին մի խաբի:
Ե՛վ տուն, և՛ հող, և՛ երկինք,
Չեն լինի մեզ հայրենիք:
Թե քեզամուն սպանի
Քո եղբայրը, կամ ընկեր,
Այդ նրանք են հասուցում,
Դու չես առել ոչինչ դեռ:
Մի նայի՛ր դու լոկ հեռվից,
Ե՛կ, հորձանուսը կովի,
Թե եղբայրդ սպանեց,
Նա է զինվոր, նա է մեծ...
Դե, ուրեմն հարվածի՛ր,
Գերմանացին կորու՛վի.
Թող որ քո մեզ նա մեռնի,

(Դուժառովակուց)

Քո ատիերի մոտ ոլոր ու մոլոր
Մենք մեծացել ենք, վառել մեր սերը.
Օ, ԴՆԵԿՐ, ԴՆԵԿՐ, դու լայն ու հզոր,
Քո վրա նախորդ են կրունկները:

Դու տեսար կոիվ, ԴՆԵԿՐ դու հայր.
Դրոհի ելանք լեռնալանջերին.
Ընկածն ի սեր քեզ կապրի դարե-դար,
Քանգի նա կովեց կամփով քաջարի:

Թե՛նամին եկավ մենք քողեցինք քեզ,
Թե՛նաց կոիվը գիշերում աննիկջ...
Օ, ԴՆԵԿՐ, ԴՆԵԿՐ հոսում ես այդպես,
Քո ալիքները արցունքներ են ջինջ:

Քո ջուրն է խմում բե՛նամին հիմա
Սակայն կխեղդվի նա այդ ջրերում:
Օ, ժամն է հասել քայլում ենք անան
Քեզ ազատության գարունն ենք բերում:

Թող գեթի նման հոսի անդադար
Արյունը պղծված Զառիս ոստիի,
Ինչպես գարունն ԴՆԵԿՐ վարար
Սրբենք կթանենք նրան մեր հողից:

1945 թ

ԽԱՅԹՎԱԾ ԷՐՈՏԸ

(Նմանություն Անակրեոնի)

Հանկարծ էրոսը մի անգամ
Ձեռքը վարդին մոտեցրեց.
Ու նշալով ահագնած
Իսկույն էլ ես դարձրեց.

Թփին նստած մի մեղու
Մաքր խայթեց շղալի.
Լաց է լինում, նվաղում,
Թափում արցունքն իր աղի.—

— Մայր իմ, մեռն, օգնիւ ինձ.
Խայթեց օձ մի ոլորուն,
Ուրիւն մեր այս գյուղացիք
Մեղրանանն են անվանում:

Եվ մայրն ասաց զավակին.
— Յա՞վ պատճառեց քեզ, արցո՞ւնք՝
Փոքրիկ մեղվի խայթը թույլ,
Ինչքա՞ն ցավ ես պատճառում
Սրբ ուր դու ինքդ ես խայթում...

1940 թ.

1. ԿԱՐՈՏԻ ԵՐԳԵՐ

1. Նամակ	3
2. Երբ պատերազմը...	7
3. Պոկեցի վերջին...	3
4. Հավերժը նորից...	9
5. Հաղթանակի ոտնաձայնը	10
6. Վրեժը	12

2. ՍԻՐՈ ԵՐԳԵՐ

7. Չմնաց գաղտնիք...	14
8. Թե Արզուսի պես...	15
9. Ես ու նա *	16
10. Երազ	17
11. Կես գիշեր էր...	18
12. Բանաստեղծի սիրտն է...	20
13. Լուսինը	21
14. Երգ հրաժեշտի	23
15. Մի իսպանուհու	25

3. ԽԱՌՆ ԵՐԳԵՐ

16. Անմահություն	29
17. Քսանվեցին	31
18. Քամեցի հույզերն իմ...	32
19. Թող կրկին ոռնա...	33
20. Մահադրուժյուն մի նկարի տակ	34

Խմբագիր՝ Ս. Տ ա Ր Ն Գ ի

ՎՖ 00537: Պատվեր 447: Տիրած 3000:

Տպագրական 2,2 մամուլ: Հեղինակային 1,8 մամուլ:

Ստորագրված է տպագրության 25/II—46 թ.

ՀՍՍՌ ԺԿՍ-ին կից Պոլիգր. և Հրատ. Վարչութ. № 1 տպ.
Երևան, 1946 թ.

ԳԱԱ Հիմնարար գիտ. գրադ.

FL0041096

ԴԻՆԸ 5 Ռ.

